

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Jure Rerum Ecclesiasticarum Ad Germaniae Catholicae
Principia Et Usum Pars ...**

Complectens Sectionem III. & IV.

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1762

Titulus V. De Subjecto et Judicio Decimarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68067)

Quinam &c. teneantur ad Decim. 93

numeratio continuetur 78.) : oportet tamen numerationem manipulorum continuari ab uno agro ad alium ejusdem Coloni, ab una sorte frumenti ad eandem sortem.

§. 57. Decimæ Prædiales statim *Quando?* post collectos fructus solvendæ sunt. Decimæ ex foetibus animalium præstantur, & ad ædes Parochiales deportantur, cum a lacte depulsi sunt, & sine matre nutriri possunt. Decimæ autem Personales, ubi in usu sunt, debentur in fine cujuslibet anni.

TITULUS V.

DE SUBJECTO ET JUDICIO
DECIMARUM.

Confer. ut in præcedentibus Titulis.

§. 58.

DECIMÆ ex primæva sua inter *Deci-* Christianos origine sponte *mas col-* ferebantur DEO, scilicet ad *ligit Ad-* tum DEI promovendum. *Langue-* *mini-* *scente*

78.) Jure Bavarico id prohibetur. *Cod-*
Bay. Civil. p. 2, c. 10. §. 13.

strator
Redi-
tuum
Eccle-
siastico-
rum:

scente Fidelium pietate, Pontifices & varia Concilia demum sub præcepto imperarunt Decimas, earumque administrationem reliquerunt Episcopis, & post divisionem Beneficiorum etiam aliis Clericis, tum ad eorum sustentationem, tum ad alios pios usus, ad quos applicari reliquas Oblationes dudum Sacri Canonis statuerant. Illis igitur solvendæ sunt Decimæ, quibus Redituum Ecclesiasticorum administratio commissa est, præcipue si his ipsis ob Curam spiritualem populo impendendam assignata est sustentatio ex Decimis recipienda. Unde Decimæ dicuntur fundatæ in titulo & jure spirituali, cum pleræque colligantur tanquam stipendium vitæ ab iis, qui operam suam pro salute animarum collocant.

Episco-
pus:

§. 59. Episcopus, divisus Parochiis, percipit Decimas Parochiæ suæ propriæ, scilicet Ecclesiæ Cathedralis 79.). Hæ solent spectare vel ad Episco-

79.) Nomen *Parochiæ* olim sumptum fuisse pro tota Dicecesi, notavi de Hierarch. Eccles. tit. 31. n. 84. cui addi potest c. 3. &

De Subiecto &c. Decimarum. 95

scopum, vel ad Capitulum: si pertineant ad Capitulum, dividuntur inter Canonicos. Ab eodem Episcopo percipiuntur Decimæ ex prædiis, quæ non sunt intra fines cujusdam Parochiæ particularis: item spectato Jure communi quarta pars omnium Decimarum suæ Diœcesis 80.): quæ *Quarta* hodie in plurimis Diœcesibus vel Consuetudine, vel Præscriptione, vel ultronea Episcoporum cessione sublata est, cum aliunde ipsis sufficienter provisum sit, & in multis Parochiis fere totas Decimas soli percipiant: quod haud dubie

& 10. IX. q. 2. præsertim in causa Decimarum vox ista hoc sensu sumitur in Diplomate, quod habetur apud MICHELBECK Hist. Frising. tom. 1. part. 1. fol. 273.

80.) C. 4. de Præscript. In Excerptio. EGBERTI *Eboracensis* Archiepiscopi nulla fit mentio hujus Quartæ Episcopalis: sed Can. 5. Decimæ dividi jubentur in tres partes, ut Sacerdotes *ad ornamentum* Ecclesiæ primam eligant partem: secundam autem *ad usum pauperum atque peregrinorum*: tertiam vero sibimet ipsis reservent. HARDUIN. tom. 3. col. 1962.

bie inde contingit, quia tales Parochiales Ecclesiæ posterioribus temporibus fuerunt erectæ, quando Decimæ horum districtuum jam Episcopali Mensæ fuerant applicatæ. Habet tamen Episcopus per totam suam Diœcesin jus aliquod eminentius, quam Parochus, vi cuius potest exigere Decimas nomine Ecclesiæ Parochialis, si Parochus non adsit, vel negligat.

Parochus:

§. 60. Regulariter debentur Decimæ Rectoribus & Administratoribus illarum Ecclesiarum, seu Casarum piarum ad Cultum Divinum ordinarum, quibus legitima autoritate assignatæ sunt 81.). Postquam enim
non

81.) In Concilio CONFLUENTINO Anno 922. præsentibus Carolo Franciæ, & Henrico Germaniæ Regibus habito, cap. 5. sic statuitur: *Si Laici Capellas proprias habuerint, a ratione & autoritate alienum habetur, ut ipsi Decimas accipiant; & inde canes, aut geneciaras suas pascant: sed potius Presbyteri Ecclesiarum eas accipiant, & inde restaurationem Ecclesiarum, & luminaria, & hospitium ac pauperum receptionem exhibeant, & pro sancta Ecclesia, ac pro statu Regni*

De Subiecto &c. Decimarum. 97

non solum Parochiæ, sed etiam alia Beneficia Ecclesiastica diuisa sunt, & Episcopi administrationem Redituum ipsis Beneficiatis & Parochis reliquerunt; necessario debuit singulis congrua sustentatio assignari, siue ex Decimis, siue ex aliis Reditibus: quicumque igitur fructus Decimarum pro suis alimentis assignatos habet, illi debentur Decimæ, siue sit Parochus, siue Beneficiatus non Curatus; cum non solum illi, qui Sacramenta administrant, & Verbum DEI prædicant, sed ij quoque sint Ministri Ecclesiæ, qui titulo Beneficii, & ex Officio inserviunt Choro & Altari pro salute populi.

§. 61. Quando vero Decimarum *pro quo* quarundam destinatio dubia vel incerta est, Parochus dicitur ad eas *stat præsumptio* *ha-* *Juris,*

qui, Dei misericordiam studiose implorant. Similia statuuntur in Concilio METENSI Anno 888. Can. 2. Uniuersim notandum est, Sacros Canones de colligendis Decimis statuentes, si non sæpius, saltem toties mentionem facere de pauperibus, quoties nominant Clericos.

De Jure Rer. Eccles. Pars poster.

habere intentionem fundatam in Jure, quia Decimæ, aliis Beneficiis non annexæ, censentur deberi Ecclesiæ Parochiali, cui præprimis incumbit Cura animarum 82.): Parochus autem tanquam Rector illius habet administrationem Redituum Ecclesiasticorum, consequenter etiam Decimarum, quæ non sciuntur alteri cuidam determinato Beneficio assignatæ. Unde illi, qui Decimas solis Parochis deberi dicunt, intelligendi sunt de Decimis, post alia Beneficia sufficienter dotata residuis, quæ Parochorum administrationi competere censentur 83.). Mala
vita

82.) In Concil. CABILLO. II. Anno 813. Can. 19. questi sunt quidam Fratres, quod essent Episcopi & Abbates, qui Decimas non finerent dari Ecclesiis, ubi illi Coloni Missas audiunt &c.

83.) In multis locis Decimæ jam Episcopali Mensæ, vel Monasterio, vel alteri Piæ Causæ applicatæ erant, antequam Parochus proprius constitueretur: ibi igitur debile est argumentum, quod Parochus habeat intentionem fundatam in Jure ad Decimas; nisi forte per Parochiam intelligatur Diœcesis.

De Subjecto &c. Decimarum. 99

vita Parochi non obest juri Decimarum 84.) : bene tamen neglectus Officii & sacri Ministerii 85.). An etiam Clerici divites, & ex patrimonio vivere valentes, possint percipere Decimas, eadem ratione resolvitur, qua de aliis Reditibus differitur (infra Tit. VII. de Pecul. Cler. §. 100).

§. 62. Si plures sint Ecclesiæ Pa- *In præ-*
rochiales, quæ possent prætere *diis sui*
Decimas, communiter dicitur, quod *distric-*
Decimæ *Personales*, ubi in usu sunt, *tus.*
debeantur illi Parochiæ, in qua quis
domicilium habet, & Divina perci-
pit: *Prædiales* autem illi, intra cujus
fines prædia sita sunt 86.): quod
prudentissime ordinatum est, ut ju-
ra Ecclesiarum firma & immutabilia
permanerent. Si Ecclesia alia sit Pa-
rochialis, alia Baptismalis, Decimæ
debentur Parochiali. Ex fœtibus,
G 2 aliis-

84.) C. 26. de Decim. Propositio 18. Wi-
cleffi damnata.

85.) In Capitulari I. Anni 805. c. 6. actum
est *de his, qui Decimas quidem assumunt,*
& de Ecclesiis non curant, ut omnimodis
emendetur.

86.) C. 13. de Decim. C. ult. in fin. de
Paroch. C. ult. de Restit. spoliat. in 6.

aliisque fructibus cicurum animalium Decimæ solvuntur Ecclesiæ, intra cujus fines illa pascuntur, & nutriuntur. Si pascantur intra fines plurium Parochiarum, vel in una pascantur, in altera stabulentur, Decimæ essent dividendæ: in his tamen plurimum potest consuetudo.

Religiosis non debentur vi sui status. §. 63. Religiosis de Jure communi & vi sui status non debentur Decimæ, uti neque Clericis non habentibus Beneficium Ecclesiasticum. Quidquid enim isti pro salute populi faciunt, id non ex speciali Ecclesiæ destinatione præstant, sed ex propria voluntate se ad ea applicant: unde Decimæ non aliter ipsis debentur, ac aliis pauperibus de Ecclesia bene meritis, illis præcipue, qui ex Instituto suo Clericales functiones obeunt, & Parochis adjumento sunt. Possunt tamen Religiosis & aliis Clericis competere Decimæ ex ordinatione Ecclesiæ, ex Privilegio vel Fundatione &c.

Cui debeantur Novalis proprie dicte, §. 64. Decimæ Novalium proprie dictorum, de Jure communi pertinent ad Parochiam, in qua fiunt Novalia, tametsi alius habeat jus colligendi Decimas antiquas, nisi iste ratione

De Subjecto &c. Decimarum. 101
tionabilem causam ostendat colligendi etiam Decimas Novalium 87.). Talis causa esset, si non integer fundus, sed solum aliqua pars agri de novo colatur; tunc enim qui Decimas hucusque collegit ex agro, colliget deinceps etiam ex illius parte recens culta, quia eadem res non debet diverso jure censerī 88.): vel si Persona Ecclesiastica per tempus longissimum aut immemorabile sit in possessione colligendi Decimas etiam ex Novalibus quibuscunque. Privilegium autem decimandi non extenditur ad Decimas Novalium, uti neque Præscriptio, vel Consuetudo, nisi hæc expresse versentur circa Novalia 89.).

G 3

§. 65.

87.) C. 29. de Decim.

88.) C. 30. ibid.

89.) In Bavaria ex antiqua Consuetudine Decimæ Novalium primo triennio debentur Parocho: annis sequentibus illi, qui Decimas antiquas in illo districtu colligit. Cod. Bav. Civil. p. 2. c. 10. §. 10. Controversia sæpe movetur, an Decimæ Novalium debeantur Vicario, qui actualem curam animarum exercet, an vero Parocho habituali, seu

Pri

*Et im-
proprie
dicta.*

§. 65. Quoad Novalia improprie dicta, ubi scilicet ratio culturæ mutatur, attendendum est, an præter Parochum cuidam debeantur Decimæ ex certo genere fructuum, an ex certis fundis? In priore casu, qui subesse præsumitur, quando quis in certis quibusdam fundis vi Privilegii colligit Decimas e. g. Fœni, vini &c., mutatio culturæ mutat etiam Decimatorem, secus in posteriore. Si tamen per talem variationem nimis gravaretur Parochus, compensatio ipsi facienda esset ab eo, qui Decimas ex fundo aliter culto colligit 90.). Idem dicendum, quando fundus, qui ferebat prius fructus decimabiles, nunc mutata cultura, proferat fructus ex consuetudine non decimabiles, quales sunt alicubi fœnum, asparagi &c.: horum enim fructuum Decimæ in his locis non essent solvendæ, nisi forte ob læsam.

Primitivo, e. g. Monasterio, cui incorporata est Ecclesia Parochialis. Videri meretur VAN ESPEN in singulari Differtatione de pristinis Altarium Incorporationibus.
90.) C. 9. de Decim. C. 2. §. 2. eod. in 6.

De Subiecto &c. Decimarum. 103

laxam Parochi congruam sustentationem compensatio esset facienda.

§. 66. Hucusque de jure ordinario *Jure* decimandi: jure *extraordinario* idem jus *extra-* nonnunquam possident Personæ *Ec-ordina-* *clesiastica*, nonnunquam *Laica*. *Eccle-* *ri-* *o per-* *sonæ* vel *Comunitates* *pos-* *veniunt* sunt jus Decimarum acquirere per *ad quos-* *Trans-* *actionem* 91.), *Compromissum*, *dam Ec-* *Privilegium Pontificis*, *Unionem*, *clesiasti-* *Consuetudinem* & *Præscriptionem* *cos:* quadraginta annorum cum titulo, vel immemoriam sine titulo. Monent plerumque Autores, curandum esse, ut nulla interveniat Simonia, aut pretium temporale, si agatur de ipso jure Decimarum formaliter sumpto: sed juxta dicta (Tit. III. §. 42.), eadem est ratio Decimarum, & aliorum Bonorum, ex quorum proventibus sustentatio Ministris Ecclesiæ est assignata. Præmissa enim cura, ne congrua Ministrorum Ecclesiæ sustentatio nimium diminuatur, caveri debet, ut in alienatione Decimarum interveniat justa causa, evidens Ec-

G 4

cle-

91.) Transactio super Decimis cum Persona Ecclesiastica potest fieri de assensu Episcopi. C. 2. de Transact.

clesiæ utilitas, autoritas eorum, quorum consensus juxta Ecclesiasticas Leges requiritur, cum aliis solennitatibus. Hac enim ratione Jus decimandi adeo avellitur a titulo spirituali, ut more aliorum prædiorum acquiri possit etiam a Laicis.

Et Laicos. §. 67. Variis tamen modis Decimæ in Laicos transferuntur: nonnunquam conceditur ipsis sola utilitas temporalis, seu jus utendi Decimis jam exactis: nonnunquam jus exigendi Decimas ministeriale, seu procuratorium, quo quis exigit nomine vel vice alterius, sed tamen ad propriam utilitatem: quod fit per locationem, per concessionem pro opere Ecclesiæ præstito, pro Cantu in Ecclesia &c. Nonnunquam conceduntur per Infeudationem, vel perpetuam autoritate Pontificis, vel temporalem autoritate Episcopi, qui Decimas etiam antiquitus infeudatas, & linea extincta ad Ecclesiam redeuntes non potest in feudum perpetuum dare, nisi redeant accessorie cum Castro, vel vacante Dignitate, alteri Familiæ concedenda, cui Castro vel Dignitati jam ab
anti-

De Subjecto &c. Decimarum. 105

antiquo Decimæ sunt annexæ 92.).
Quamvis via Præscriptionis in jure
Decimarum communiter dicatur Lai-
cis occlusa; nihilominus ex posses-
sione immemoriali præsumitur titu-
lus legalis, & datur Manutenentia,
saltem si concurrat fama Privilegii
vel Investituræ.

§. 68. Id universim observatur, *Saltem*
Laicis plerumque competere solum *quoad*
jus Decimarum secundarium & quo- *utilita-*
ad utilitatem, vel procuratorium *tem.*
nomine Ecclesiæ, remanente penes
Ecclesiam iure primario & directo.
Hinc sequitur, non posse Laicos pro
arbitrio suo disponere de Decimis
a se possessis, eas alienando, ven-
dendo aliis Laicis &c.: potest ta-
men Episcopus concedere, ut alie-

G 5 nen-

92.) Hodie si extincta Linea Familiæ no-
bilis, Feuda redeant ad Monasteria, vel
Communitates Ecclesiasticas, quæ non
sunt immediata membra Imperii; Prin-
cipes territoriales non solent tolerare,
ut hæc Feuda maneant penes Eccle-
siam, sed exigunt, ut alteri familiæ
Nobili, præcipue Agnatæ, concedan-
tur. Quo jure hoc fiat, nolumus hæc
loco discutere.

nentur in aliam Ecclesiam, si infeudatæ fuerant ante Concilium Lateranense. Possunt etiam Laici Decimas legitime sibi infeudatas transmittere in suos Successores juxta naturam Feudi. Hodiernam autem consuetudinem, ejusmodi Decimas a Laicis possessas, pro libitu alienandi, vendendi ad modum Bonorum patrimonialium, vix occurrit congrua ratio salvandi, nisi forte dicatur, Decimas has olim cuidam Laico omnino donatas esse in remunerationem cujusdam beneficii perpetui in Ecclesiam collati, ita ut Ecclesia censeatur tanta utilitate semper frui, quantam attulissent ipsæ Decimæ. Alia ratione non potest præsumi donatio, sed solum infeudatio: multo minus in dubio præsumitur, quod Decimæ sint omnino sæcularizatæ, quæ proin manent onerata, ut ex iis subveniatur necessitatibus Ecclesiæ 93.).

§. 69.

93.) BÖHMERUS Tom. 1. Consult. part. I. arg. IV. n. 52. seq. absurdum putat esse, si exigatur, ut Decimatores Laici concurrant ad Ecclesiæ reparationem:

alias

De Subjecto &c. Decimarum. 107

§. 69. Decimas Ecclesiasticas de- *Decimæ*
beri Clericis non solum ex Religio- *debentur*
ne, sed etiam ex Justitia commuta- *ex Re-*
tiva, passim dicunt. Magis placet *ligione,*
opinio eorum, qui tenent, Decimas
deberi ex virtute Religionis, quæ
est vera Justitia erga DEum, non
vero ex Justitia commutativa, quæ
datur inter homines: nam non dan-
tur tanquam verum pretium, aut
merces laboris, quem Clerici gratis
præstant; sed potius ex Virtute Re-
ligionis, quia dantur vel in prote-
stationem supremi Domini DEI;
vel in sustentationem Ministrorum
Ecclesiæ; vel ut isti liberius & ex-
peditius vacent Divinis; vel etiam
in pauperum subventionem & Ec-
clesiarum conservationem: hæc au-
tem omnia Religionem concernunt.
Quando igitur dicunt Theologi &
Cano-

alias enim etiam Episcopus, Clerici
& Pauperes possent exinde suam por-
tionem exigere, ita ut Decimatori ni-
hil relinquatur. Sed facile responde-
tur, Decimatores Laicos teneri etiam
ad subsidium pro dictis causis, in ca-
su magnæ necessitatis, & in defectu
aliorum subsidiorum, ita tamen, ut ipsi
non incidant in æqualem indigentiam.

Canonistæ, Decimas deberi ex Justitia, intelligi potest Justitia erga DEUM, cui Fideles debent Cultum & sustentationem Ministrorum; sicuti qui vovit dare Eleemosynam Titio, tenetur illi hanc dare, non ex Justitia ad Titium, sed ex Religiosa Justitia ad DEUM 94.). Unde Clerici mediate acquirunt jus exigendi Decimas, simulque jus privativum impediendi alios a Decimarum collectione: Prælati autem Ecclesiæ possunt compellere renuentes ad eas solvendas; ut satisfaciant DEO, ejusque Cultum promoveant.

Quæ est Summa Justitia erga DEUM. §. 70. Si assertio hac ratione explicetur, non habebit tot Adversarios, quot prima fronte illi videntur oppositi. Multorum locutiones nec

94.) Hic sensus est Concilii TRIDENTINI Sess. 25. c. 12. de Reform. *cum Decimarum solutio debita sit Deo: Et qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas invadunt.* Ubi res aliena vocatur, quæ debita est Deo, ita ut retinens Decimas, peccet contra Justitiam, qua Deo obligatur: hæc autem aliæ non est, quam Virtus Religionis,

De Subjecto &c. Decimarum. 109

nec præcisæ, nec satis claræ sunt. Vel enim supponere videntur, Decimas unice & quidem immediate ex natura sua destinari ad sustentationem Ministrorum Ecclesiæ: vel omnia ea, ex quibus sustentari hi Ministri solent aut possunt, intelligunt sub nomine Decimarum. Ex utrovis loquendi aut sentiendi modo multas oriri æquivocationes necesse est: unde nulla cum ejusmodi viris miscenda est disceptatio. Dein imperceptibile est, intercedere Justitiam commutativam (alia enim Justitiæ species huc applicari non potest) inter Colonum & Parochum, nisi dicatur, deberi Decimas Parocho tanquam veram & proprie dictam mercedem, pretium, & æqualem compensationem pro functionibus Parochialibus, eo prorsus modo, quo debetur merces ædituo sæculari pro obsequiis profanis Ecclesiæ præstitis 95.): hæc autem phrasis propitio Numine nunquam irrepet in istud opusculum. Censentur itaque plerique Scriptores
cum

95.) Vid. PASSERINUS in 6. Decretal.
tit. de Decimis n. 20. seqq.

cum Concilio Tridentino intelligere Justitiam erga Deum, seu Religionem 96.), quæ non solum ad Decimas dandas obligat, sed si negatæ fors fuerint, etiam ad restituendas illi, cui legitima autoritate Ecclesiæ fuerunt pro sustentatione assignatæ. Cum igitur debitum, quod ex virtute Religionis oritur, sit altius, fortius & validius, quam sit debitum Justitiæ commutativæ, sufficiatque ad hoc, ut Decimæ solvantur; & si opus sit, renuentes solvere Decimas ad id compellantur; ideo superflue & sine sufficiente ratione, Justitiæ erga Deum adderetur debitum Justitiæ commutativæ inter homines.

*Cujus
autori-
tate pos-
sint exi-
gi?*

§. 71. Igitur Decimator privatus, qui Jurisdictionem forensam non habet, non potest propria autoritate eas per vim auferre, aut morosos debitores per denegationem Sacramentorum ad solutionem compellere: potest autem, quando piæ adhortationes non proficiunt, Officium Judicis

96.) S. THOMAS 2.2.q.80. & q.81.art.5. ostendit, quod Religio sit pars justitiæ, quæ debitum cultum Deo deferimus.

De Subjecto &c. Decimarum. III

dicis implorare. Ad evitandam terminorum confusionem bene distinguendum est inter finem, ad quem Decimæ sunt institutæ; inter jus vivendi ex Decimis; & inter jus Decimas exigendi & administrandi. Finis est Cultus Divinus & pius usus Ecclesiæ: jus vivendi ex Decimis competit illis, quibus collectarum Decimarum portio pro sustentatione assignatur: jus exigendi & administrandi pro variis temporibus penes varios fuit, sicuti administratio aliorum Bonorum Ecclesiæ. Unde Clerici ex eo solo, quod debeant sustentari ex Decimis, non habent jus exigendi & administrandi Decimas: sicuti etiam pauperes, quibus per plurimos Canones assignatur sustentatio ex Decimis, non habent jus illas exigendi & administrandi: illi autem qui administrant Decimas, obligantur illis subvenire.

§. 72. *Causa Decimarum diversimode in Judicium deduci potest. fructibus Decimarum, vel de jure decimandi.* Ipsi fructus decimales vel sunt jam separati a reliquo cumulo; & repetuntur *Rei Vindicatione* a quocunque detentore

tentore, cum eorum dominium plenum, & proprietatem jam acquisiverit Decimator: vel nondum sunt separati a reliquis fructibus; & reputantur *Conditione ex Canone 97.*), cum jus plenum ad illos nondum acquisiverit Decimator. Unde si fructus nondum decimati transferuntur in alium, transit etiam onus Decimarum 98.) potestque agi non solum contra venditorem, sed etiam contra emptorem, tum ratione rei detentæ, tum ratione irreligiøsæ retentionis: si vero mala fide eripiantur, destruantur &c. restitutio facienda esset domino; & ab hoc postea Decimæ præstandæ. Datur enim in Foro spirituali Ecclesiæ, quod salutem animarum & Dei cultum respicit, actio ad omne id, ad quod Virtus obligat, & præcipue ad id, ad quod obligat Religionis Virtus, quæ est altissima Justitia ad Deum: & ideo Ecclesia habet Jurisdictionem, ut
com-

97.) *Si obligatio lege nova introducta sit, nec cautum eadem lege, quo genere actionis experiamur, ex lege agendum est.*
L. un. ff. de condict. ex lege.

98.) C. 28. de Decim.

De Subiecto &c. Decimarum. 113

compellat ad solvendas Decimas; & Clerici habent actionem ex Lege Divina & Canone.

§. 73. Si lis versatur circa proprietatem Juris decimandi, veteres & servitutibus communes Actiones instituire licet, cum proprias Sacri Canonones non suppeditent 99.), scilicet Confessoriam, vel Negatoriam. Si agatur in Possessorio Juris decimandi, locum habet vel Interdictum Adipiscendæ ex Officio Judicis, allegando Parochialitatem, vel titulum possessioni transferendæ idoneum: vel interdictum Retinendæ uti possidetis: vel Interdictum Recuperandæ ex Cap. sepe contingit. penult. de Rest. spoliat. Laicus tamen spoliatus Decimis a Parocho, vel a Causa pia, cui Parochia est incorporata, non est restituendus, antequam titulum e. g. Donationem aut Concessionem in Feudum a summo Pontifice factam, vel im-

H memo-

99.) Quoties lex obligationem introducit nisi si nominatim caverit, ut sola ea actione utamur, etiam veteres eo nomine actiones competere. l. 41. pr. ff. de O. & A. De Jure Rer. Eccles. Pars poster.

memoriale tempus suæ quasi possessionis ostendat: restituitur autem contra Laicum spoliante[m], imo etiam contra Clericum vel Monasterium, cui jure communi Decimæ non debentur. Clericus spoliatus a Parocho, non restituitur, donec constet de titulo, aut tituli præsumptione e. g. Privilegio, Investitura, Incorporatione, Præscriptione, Consuetudine, Transactione, Compromisso, Permutatione: tunc enim non datur restitutio, quando jus resistit spoliato, & assistit spolianti 100.). Parochus autem tam in Possessorio, quam in Petitorio in Causa Decimarum ad aliud probandum non tenetur, quam se esse Parochum, saltem in iis locis, ubi administratio Redituum Ecclesiasticorum Parocho commissa est. Si Parochiani allegant Præscriptionem, Consuetudinem, Privilegium, vel Compositionem pro Immunitate a solvendis Decimis, Parochus est in suo jure manutenendus, donec illi probent allegatum titulum, vel immemoriam quasi possessionem: si
non

100.) C. 2. de Restit. spoliat. in 6.

De Subjecto &c. Decimarum. 115

non probent; condemnantur ad Decimas non tantum futuras, sed etiam præteritas solvendas: habebitque interposita Appellatio effectum devolutivum, non tamen suspensivum, saltem quoad Decimas futuras: uti etiam quando Laicus contendit cum Parocho super jure decimandi, nisi titulum Privilegii, vel Feudi ab Ecclesia concessi, saltem præsumptive ex quasi possessione immemoriali ostendat, Si autem de ipso jure decimandi contendunt inter se plures Ecclesiæ, Appellatio habebit etiam effectum suspensivum.

§. 74. Curandum summopere, ut *Defe-*competens adeatur Judex. Si Cleri-*renda est*cus quidem conveniatur, aliunde ra-*ad com-*tionem Personæ conventæ notum est, *petentem*Judicem competentem esse Ecclesia-*Judi-*sticum, non tantum in Petitorio, *cem.*sed etiam in Possessorio, aut de mero facto. Quando autem Ecclesiæ agit contra Laicum, Causa Decimarum, ratione suæ naturæ privative spectat ad Judicem Ecclesiasticum tam in Petitorio 1.), quam in Possessorio,

H 2

sorio,

1.) Unde Camera Imperialis non admittit Appellationem in Causa Decimarum
in

torio, non solum quando de recuperanda vel acquirenda, sed etiam quando de retinenda possessione agitur, vel de mero facto decidendo 2.). Si tamen agatur de facto liquido, adiri etiam potest Judex Laicus, non quidem ut cognoscat causam, sed ut debitorem Decimarum Laicum compellat ad solutionem, vel restitutionem 3.). Quando Decimæ ab Eccle-

in Petitorio. ANDR. GAILL. lib. I. observ. 38. MYNSINGER. Cent. I. observ. 100.

2.) Concilium INGELHEIMENSE Anno 948. can. 9. sic statuit: *Ut Decimæ, quas Dominus præcipit in horreum suum deferri, si Ecclesiis Dei non fuerint red-dita, sed nefaria cupiditate, quæ seivior Ætnæ ignibus ardet, a secularibus fuerint retente, secularia super hoc non exerceantur judicia, nec in forensibus discutiantur causis: sed in sancta synodo ab ipsis Sacerdotibus, quorum deputata sunt usibus, quid exinde debeat accitari, certis diffiniatur promulgationibus.* Item Synodus AUGUSTANA Ann. 952. cap. 10. *Ut omnis Decimatio in potestate Episcopi sit, & si neglecta fuerit, quidquid inde emendandum sit, coram Episcopo ejusve misse corrigatur.*

3.) GRIMAUDET de Jure Decimar. lib. 3. c. 5. testatur, in Gallia Episcopum & Cler-

De Subjecto &c. Decimarum. 117

clesia Laicis in Feudum concessæ sunt, solus Judex sacer est competens, etiam in Possessorio, etiam inter Laicos. Unde si Episcopus, qui simul est Princeps Imperii, Decimas olim concessit in Feudum, lis super iis orta non ad Curiam Feudalem profanam ejusdem Episcopi, sed ad Tribunal sacrum pertinet. Idem dicendum, si Decimæ ex Privilegio, vel Donatione ad Laicos pervenissent, quamdiu præsumi potest, jus directum & primarium percipiendi has Decimas manere penes Ecclesiam, ita ut Laici solummodo fructus percipiant nomine Ecclesiæ. Si tamen constaret, Decimas esse penitus secularizatas, & valore Decimarum aliunde Ecclesiis compensato, a titulo spirituali abstractas; tunc Causa hujusmodi Decimarum tractari potest a Judice Laico. Laicus Conductor, vel Emptor fructuum Decimarum conveniri potest coram Judice

H 3

Lai-

Clerum Carnutensem primos fuisse, qui contra fraudes colonorum circa solutionem Decimarum impetrarunt Literas Regias Francisci I. Anno 1546. quas integras refert fol. 176.

Laico, vel Ecclesiastico. Quando autem Judex Laicus in Causa Decimarum adiri non potest, etiam in Arbitrum Laicum compromitti non potest. Hæc de Jure communi dicta sunt.

Consuetudines quorundam locorum Germaniæ.

§. 75. Consuetudines quarundam Provinciarum Germaniæ plus tribuunt Judici Laico. Et quidem in Bavaria inter Serenissimos Duces & Ordinarios conventum est 4.), ut Causæ Decimales ad sæcularem quoque Magistratum spectent *in Possessoris, ubi nuda facti questio est, nihilque proprietatis admixtum continetur.* Similis consuetudo passim alibi in Germania viget. Porro ubi exercitium Religionis A catholicæ toleratur, singulari Constitutione Pacis Westphaliæ (supra Tit. IV. §. 45.), uti de aliis Reditibus Ecclesiasticis, ita etiam de Decimis cautum est, ut illæ Decimæ, quæ vigore Pacis Religionis 5.) Statibus

4.) Concord. Bavar. Cap. V.

5.) In Pace Religionis Augustæ Anno 1555. §. 19. statutum fuerat, ut Bona Ecclesiastica a quibusdam Statibus ad Ec-

De Subjecto &c. Decimarum. 119

tibus Augustanæ Confessionis ob immediatas vel mediatas fundationes Ecclesiasticas ante vel post pacem Religiosam acquisitas e Catholicorum Provinciis debentur, quarumque in possessione, vel quasi possessione percipiendi An. 1624. die prima Januarii fuerunt, absque ulla exceptione 6.) solvantur... Item Decimæ Augustanæ Confessionis Statibus, fundationibus jam destructis & collapsis, ex alienis territoriis debitæ, iis exsolvantur qui Anno 1624. die prima Januarii in possessione perceptionis vel quasi fuerunt: quæ vero ab Anno 1624. destructæ

H 4

structæ

Ecclesias, scholas, pios & alios usus applicata, quæ non pertinent ad Status immediatos, in ea ordinatione permanent &c. dein §. 21. Ecclesiarum necessaria ministeria, Parochias & scholas, elemosynas & hospitalia, qui ab antiquo tempore ex dictis bonis curare debebant, etiam deinceps ita præstare & providere teneantur, non confiderato, cujus Religionis sint.

- 6.) Ex his verbis *absque ulla exceptione* infert BÖHMERUS tom. I. Consult. part. I. arg. IV. n. 201. quod A catholicis Possessoribus Decimarum non possit obijci

structæ fuerunt, aut in futurum concident, earum pensiones etiam in alienis territoriis Domino destructi Monasterii seu loci, in quo id situm fuit, exsolvantur. Non est hujus loci, ut fusioem Commentarium addamus. Id solum observamus, quando Protestantes Decimas ex quasi possessione anni normalis exigunt, vel dare recusant, iisdem incumbere onus probandi: quando vero lis de ejusmodi Decimis, sive in Possessorio, sive in Petitorio oritur, causam debere deferri ad Tribunal Imperatoris, cum per Pacem Westpha-

objici exceptio juris retentionis ob contributionem faciendam ad fabricam Ecclesiæ, quamvis illæ Decimæ, antequam in manus Laicorum devenerint, ad hoc onus destinatæ fuerint. Allegat pro ista explicatione HENNIGES ad I. P. cit. loco. Nescio an hic Autor alio loco hanc observationem suis Meditationibus inserat: certe in Commentario ad hæc verba *absque ulla exceptione* eam non invenio. Contrarium potest inferri per cit. verba Pacis Religionis, ubi Ecclesiis ex his Decimis providendum statuitur, prout antea provisum fuerat.

De Subjecto &c. Decimarum. 121

Westphalicam Jurisdictionem Diocesana erga A catholicos suspensa sit. Pro Decimis autem illis consequendis, in quarum possessione Catholici liquide fuerunt Anno 1624. possunt Episcopi contra A catholicos procedere ad Excommunicationem post tertiam denuntiationem 7.), scilicet eos publice ac nominatim excommunicando: qua ratione essent vitandi, & Catholicis omne commercium cum illis prohibitum 8.).

§. 76. *Causa Decimarum, quæ Modus ordinario Jure competunt, est sum-proce-*
maria: ubi autem ex pacto, aliove dendi in
Jure speciali debentur, aut inter Lai- Judicio.
cos controvertuntur, Judicio ordi-
nario experiri solemus. Non ad-
mittenda est Compensatio, qua de-
bitor Decimarum negare possit De-
cimas futuras prætextu ejus, quod
H § sibi

7.) Instr. Pacis Westph. Art. 5. §. 48.

8.) HENNIGES ad hunc §vum ingenue fatetur, se hujus loci sensum, & paciscentium mentem non penitus assequi: sed perpensa notione Excommunicationis publice ac nominatim factæ, facile quivis assequetur.

sibi debetur a Decimatore : posset tamen facilius admitti circa Decimas, quæ præteritis annis solutæ non sunt. In concursu creditorum præfertur Decimator aliis non solum in Decimis jam separatis, sed etiam nondum separatis a reliquo cumulo; quia hi fructus transeunt cum suo onere; si tamen fructus nondum decimati, jam essent consumpti, privilegium prælationis non reperitur datum Decimatori 9.). Judex Ecclesiasticus competens, ex Officio, etiam nemine petente, Fideles debitores Decimarum cogere ad eas solvendas potest & debet, etiam per Excommunicationem, implorato etiam brachio sæculari: incipi autem processus potest a præcepto cum monitione de infligenda pœna Excommunicationis, qua præter pœnas a Deo infligendas, feriendi sunt Decimarum defraudatores; neque absolvendi, nisi plena restitutione secuta; sepultura insuper Ecclesiastica
pri-

9.) Privilegium tale Decimatori multis argumentis adjudicat P. SÖLL de Decim. Noval. a n. 433.

De Subjecto Eccl. Decimarum. 123

privandi 10.), & aliis arbitrariis pœnis a Judice sæculari & Ecclesiastico ad ponendam contumaciam compellendi. Excommunicationem in Bulla Cœnæ 11.) latam incurrunt Laici, qui exigunt, usurpant, occupant, sequestrant Decimas, vel ad id auxilium præstant. Ex variis etiam causis excommunicationem incurrunt Religiosi, jubenturque certis diebus in Concionibus Auditores informare, & Confitentes admonere de obligatione solvendi Decimas, si ab Ecclesiarum Rectoribus requisiti fuerint 12.).

§. 77. Hæc nobis sufficere debent *Scriptura*
de hac frequentissima Decimarum *res de*
materia, de qua omnes, qui scripse- *Deci-*
runt Commentaria in Jus Canoni- *mis,*
cum,

10.) Sic communiter extenditur C. 19. de Decim.

11.) Art. 17.

12.) C. 1. de Decim. in 6. Clem. 3. de Pœnis. Antiquior modus procedendi contra eos, qui Decimas negant, videri potest in Legibus LUDOVICI Pii Augusti n. 34. in Corp. Jur. Germ. col. 1208. seq. Item inter Leges Ecclesiasticas Regis EDGARI. apud HARDUIN. Coll. Concil. tom. VI. col. 657. seqq. ad ann. 967.

cum, fufe plerumque agunt Lib. III. Tit. 30. Item in Sexto Decretal. Lib. III. Tit. 13. præcipue PASSERINUS. Dein omnes, qui scripserunt de Jure Ecclesiastico universim, nominatim AUGUSTINUS BARBOSA, PAX JORDAN, VAN ESPEN, GIBERT, P. FRANC. SCHMIER, PETRUS GREGOR. *Tholosanus*. Aut de Beneficiis Ecclesiasticis, uti THOMASSINUS, LEURENIUS. Singulares Tractatus de Decimis ediderunt REBUFFUS, MONETA, ANDREAS HISPANUS, TYNDARUS, GRIMAUDET, HENR. CANISIUS, WERNBLE, LÆLIUS, P. FRIDERICH, P. SÖLL, CHRISTOPH. CHLINGENSBERGER. Aliis suis Tractatibus materiam de Decimis fufius inferuerunt FRANC. SUAREZ de Relig. tom. 1. tr. 2. lib. 1. c. 9. seqq. LUDOVICUS MOLINA & alii, qui scripserunt de Jure & Justitia. Item Theologi Morales, JOANN. AZOR, FERD. DE CASTRO PALAO, JACOBUS ILLSUNG, alique plurimi. Prætereo BŒHMERUM, SCHILTERUM, CARPZOVIVM aliosque A catholicos.

TITU-